

Tiivistelmä julkaisusta

Viitaniemi, H., Suominen, A., Karlsson, L., Mustonen, P., Kortesuoma, S., Rantavuori, K., Rodrigues, A.J., Coimbra, B., Karlsson, H., Lahti, S. **Hair Cortisol Concentrations Are Associated with Dental Anxiety during Pregnancy.** Dentistry Journal 2021. <https://doi.org/10.3390/dj9040042>

Hiuskortisolipitoisuudet ovat yhteydessä hammashoitopelkoon raskauden aikana

Hammashoitopelko on yleinen ilmiö, jonka taustalla on ulko- ja sisäsyntyisiä tekijöitä. Sisäsyntyisten tekijöiden on esitetty liittyvän yksilön synnynnäiseen alttiuteen psyykkisille oireille, kuten ahdistuneisuudelle ja masentuneisuudelle. Hammashoitopelosta löytyy kaksi osa-aluetta, ennakoiva ja toimenpiteisiin liittyvä hammashoitopelko. Tutkimuksissa ennakoiva hammashoitopelko on ollut vahvemmin yhteydessä ahdistusoireisiin ja vastaavasti toimenpiteisiin liittyvä hammashoitopelko vahvemmin yhteydessä masennusoireisiin. Näiden yhteyksien ja hammashoitopelon voimakkuuden on todettu muuttuvan raskauden aikana miehillä ja naisilla eri tavalla, mikä voisi viitata raskaudenaikaisten hormonitoiminnan muutosten olevan osasyynä muutoksiin.

Hiuskortisolipitoisuuksilla tarkoitetaan hiuksiin erittyneen kortisolien määrää hiusnäytteenottoa edeltävien kuukausien aikana. Aikaisempi tutkimustieto hiuskortisolipitoisuuksien ja erilaisten psyykkisten oireiden välisestä yhteydestä on vaihtelevaa. Kortisolitasojen ja hammashoitopelon välisestä yhteydestä ei ole tehty aiemmin tutkimuksia, ja tämän tutkimuksen tavoitteena olikin selvittää, onko raskauden aikana kerättyjen hiusnäytteiden kortisolipitoisuuksien ja hammashoitopelon ja sen kahden osa-alueen välillä yhteyttä. On kuitenkin huomioitavaa, että raskaus itsessään aiheuttaa kortisolitasojen nousua hormonitoiminnan muuttumisen seurauksena.

Tutkimuspopulaatioon valittiin FinnBrain-kohortista yhteensä 533 naista, joilta oli saatavilla sekä hammashoitopelon voimakkuutta mittaava Modified Dental Anxiety Scale -pelkomittari (MDAS) että hiusnäyte. Populaatio jaettiin kahteen, keski- ja loppuraskautta edustavaan ryhmään MDAS-lomakkeen täyttöajankohdan ja hiusnäytteen antoajankohdan perusteella. Näiden ryhmien sisällä tehtiin lisäksi jako hammashoitoa korkeintaan kohtalaisesti pelkääviin ja hammashoitoa paljon pelkääviin.

Tutkimuksessa havaittiin, että kortisolitasot olivat alhaisemmat hammashoitoa paljon pelkäävillä kuin vähemmän pelkäävillä raskauden keskivaihetta edustavassa ryhmässä. Samassa ryhmässä havaittiin lisäksi hyvin heikko negatiivinen korrelaatio ennakoivan hammashoitopelon ja kortisolitason välillä. Yhteys on samansuuntainen kuin tutkimuksissa, joissa ahdistusoireet olivat yhteydessä madaltuneisiin kortisolitasoihin. Lisäksi se, että yhteys oli havaittavissa keskiraskauden aikana, muttei loppuraskauden aikana, on linjassa aikaisempien raskautta ja sen aikaista ahdistusta käsitelleiden tutkimusten tulosten kanssa.

Tutkimustulos viittaa siihen, että kortisolitasoilla voisi olla yhteys hammashoitopelkoon ja sen etiologiaan. Lisätutkimuksia kuitenkin tarvitaan laajemmilla tutkimuspopulaatioilla, koska tämä tutkimus rajoittui raskaana oleviin naisiin, eikä vastaavia tutkimuksia ollut vielä tutkimuksen julkaisun aikana tehty.